

CUVÂNT-ÎNAINTE

În urmă cu aproape 1 700 de ani, în secolele al III-lea și al IV-lea după Hristos, Sfântul Antonie cel Mare a jucat, fără voia sa smerită, un rol foarte important în viața Bisericii, afectată de erezii și prigoniri.

Deși a încercat să trăiască cât mai neobservat, retrăgându-se în zone din ce în ce mai îndepărtate din deșertul egiptean, îndeletnicindu-se cu rugăciunea și nevoințele din dragoste aprinsă pentru Domnul Hristos, Cuviosul nu a putut să scape de laudă și de recunoaștere. Dar așa a vrut Domnul, ca „Cel Mare”, cum îl numeau ucenicii, să lumineze ca o făclie până departe. Vestea despre sfințenia sa a depășit hotarele egiptene din timpul vieții și a străbătut veacurile până la noi, chiar dacă au rămas puține urme palpabile ale trecerii sale.

În afară de sfintele moaște, aflate în Franța, Cuviosul este prezent în viața credincioșilor prin icoanele făcătoare de minuni, prin puținele texte scrise păstrate și mai ales prin exemplul vieții sale. Cuviosul a scris foarte puțin. În afara a șapte scrisori și a 170 de cuvinte de învățătură, tipărite în primul volum al *Filocaliei*, s-au mai păstrat câteva mărturii despre Cuvios și învățăturile sale în *Pateric* și în *Istoria lausiacă (Lavsaicon)* a lui Paladie, care vorbește despre sfinții ucenici ai Cuviosului.

Din fericire, Sfântul Atanasie cel Mare, Patriarhul Alexandriei, care i-a fost ucenic și prieten, a scris, imediat după moarte, *Viața Sfântului Antonie*, text de căpătâi pentru cei ce doresc să-l cunoască și să-l urmeze, în străduința de a

se mântui. Acest text a schimbat multe inimi de-a lungul veacurilor, aprinzând în oameni râvna pentru mântuire.

Viața unui sfânt trebuie privită ca un izvor nesecat de învățătură pentru cel dornic să-L urmeze pe Domnul Hristos. Deși a preferat să nu meargă la școli înalte, ci să studieze cuvintele Domnului și cartea naturii, Sfântul Antonie a evitat scrisul, învățându-i pe ucenici prin propriul exemplu. Iar învățăturile sale, izvorâte din practica unei vieți petrecute în războiul nevăzut cu forțele răului, sunt o călăuză luminoasă și sigură pentru cel ce vrea să dobândească împărăția cerurilor.

Astfel, acest „Uriaș al Duhului Sfânt”, cum îl numea părintele Sofian Boghiu, care îi făcea de răs pe vrăjmașii nevăzuți ai omului, punându-i pe fugă, îi ajută pe oameni să se mântuiască, după modelul Domnului Hristos Însuși, pe două căi: prin învățături și prin minuni. Învățături dădea mai ales celor ce voiau să meargă pe cărarea cea strâmtă spre împărăția cerurilor. Rugăciuni și minuni făcea pentru toți nefericiții și neputincioșii, pentru cei cu credință mai slabă și dragoste mai firavă pentru Domnul, dăruindu-le și lor din plinătatea iubirii sale, compasiune și osteneală, câștigând și pe această cale suflete pentru locașurile Tatălui Ceresc.

Nu toți oamenii sunt capabili să primească de la început o hrană tare, pustnicească, cum sunt învățăturile Sfântului Antonie. Pe mulți oameni îi sperie asprimea acestui model de viață și îi îndepărtează, căci nu toate sufletele au tăria de a trece dincolo de coaja dură a nevoițelor spre miezul dulce al darurilor sfinte pe care le primesc sihaștrii. Dar pentru toți există milă și mântuire. După modelul Domnului Hristos, sfinții îi atrag pe oameni spre Dumnezeu prin minunile cu care le vin în ajutor în caz de suferințe, de boli grave, de

lipsuri, de deznădejde. Sfinții adaugă rugăciunile lor necurmte și Dumnezeu Se milostivește, iartă, îndreaptă și vindecă. Iar cei ce au sinceritate nu rămân nerecunoscători. Vin să mulțumească sfântului care i-a ajutat, vin din datorie de recunoștință, ajungând în cele din urmă să vină din dragoste... Și uite așa, printr-o minune, printr-o dezlegare a unei probleme insolubile, un suflet este chemat să trăiască mai activ în Biserică, să lucreze mai conștient pentru propria mântuire. Iar de la minuni și cereri, ajung oamenii și la învățăturile sfinților, interiorizându-le treptat, după capacitatea lor sufletească. Iar la Sfântul Antonie aleargă și astăzi mulțimi de oameni pentru ajutor.

Sărbătorit pe 17 ianuarie, Cuviosul Antonie cel Mare este considerat începătorul pustnicilor. Nu pentru că nu ar mai fi fost și înaintea sa bărbați și femei evlavioși care să-și fi dedicat viața lui Dumnezeu ducând o viață retrasă, la marginea societății, ci pentru că el a fost primul care s-a retras în pustie, folosind singurătatea, asprimea vieții și a climei, monotonia ocupațiilor, pentru a-și desprinde sufletul de lume și a-l lipi numai de Dumnezeu.

Și dacă lupta cea bună poate fi dusă și din lume, cum i s-a descoperit mai târziu, când a întâlnit exemple minunate de cuvioși tăinuți în cetate ca în inima pustiului, Sfântul a găsit în viața din singurătate calea cea mai potrivită pentru sine, prin care a gustat încă din viață bucuriile tainice ale întâlnirii cu Domnul. Pustietatea i-a permis Sfântului Antonie să-și cunoască și să-și exploreze toate limitele, sufletești și trupești. Numai credința sa în Dumnezeu nu a avut hotare și prin această armă puternică a biruit. Orice slăbiciune poate deveni o fisură prin care răul să pătrundă și să facă omul să se poticnească și să cadă în ispită. În lupta sa cu forțele

nevăzute, dar reale ale răului, Sfântul Antonie și-a cunoscut neputințele, dar a văzut și capcanele prin care aceste forțe lucrează. Dar nu l-a speriat nimic, căci nu și-a uitat nicio clipă scopul: mântuirea. Răului i-a răspuns cu credință. Cu cât era mai atacat de duhurile necurate, cu atât opunea o mai mare încredere în mila lui Dumnezeu, Care i-a fost alături și a lăsat ca Sfântul să fie încercat asemenea Dreptului Iov, tocmai pentru a-l slăvi, dăruindu-i darul facerii de minuni încă din timpul vieții. Ca un atlet a fost Sfântul Antonie; dar când a biruit, a fost încununat de Însuși Domnul Hristos.

Spune un proverb că pomul se cunoaște după roade, iar omul, după fapte. Sfințenia rodește înmiit, devenind izvor de binecuvântări și ajutând la mântuirea celorlalți. Prin exemplul Sfântului Antonie, pustia a devenit o țarină roditoare, o grădină duhovnicească, doar că roadele ei au fost nenumărații sfinți ce s-au nevoit acolo. Schituri și mănăstiri s-au ridicat și mulțimi nenumărate de oameni alegeau, încurajați de exemplul său, această cale de mântuire. Se spune chiar că, la un moment dat, a avut peste 20 000 de ucenici risipiți prin pustiu! Cu aceasta, aparent, singurătatea sa s-a sfârșit, dar acum Sfântul purta pustia în inima sa. Trăia între ucenicii săi ca în cea mai deplină singurătate, unit în inimă cu Domnul, biruind lumea cu ajutorul Său și după modelul Său... Pe drept cuvânt a fost numit Părintele Monahilor!

Capitolul I

UN SUFLET ALES

*Având cunoștința celor ce sunt ca și cum nu ar fi, ai trecut cu vederea pe cele trecătoare desfătări ale vieții...*¹

(Acatistul Sfântului Antonie cel Mare, icosul 2)

Unii copii încă din pruncie se dovedesc a fi purtătorii unor virtuți deosebite. Astfel, se povestește despre Sfântul Nicolae că, bebeluș fiind, nu a supt niciodată decât din sânul drept al mamei sale. Și alți sfinți au avut dragoste pentru Dumnezeu de mici. Sfântul Neofit își împărțea hrana cu copiii din cetate și le dădea să bea apă făcând cruce peste o piatră. Și apa izvora din piatră la chemarea sa. Sfântul Onufrie, crescut din fragedă pruncie de călugări, la câțiva anișori, cerea pâine de la trapeză, ca să o dea Sfântului Prunc din icoană, iar Domnul întindea o mână a vie, ca să primească pâinea. Sfântul Paisie cel Mare iubea de copil Biserica, sfintele slujbe și cărțile sfinte. Mai aproape de zilele noastre, la șapte ani, Sfântul Nectarie mergea cu dragoste la biserică și, când se întorcea acasă, se urca pe scaun și predica ceea ce auzise sau scria cuvintele sfinte pe foi de hârtie pe care le tăia și le lipea în formă de carte.

---

¹ Mottourile sunt preluate din *Acatistul Sfântului Antonie cel Mare*, din lucrarea *Viața și Acatistul Sfântului Antonie cel Mare*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Editura Doxologia, Iași.

Și Sfântul Antonie a dovedit din copilărie aceeași râvnă pentru cele sfinte. Născut la Come (Kemn-el-Arouse), în Egiptul de Sus, un sat din apropierea cetății Heracleopolis (Eraclea), în anul 251, în familie egipteană de neam bun, cu avuție destulă, s-a dovedit întotdeauna cumpătat și s-a mulțumit cu puțin. Se ferea de plăcerile vieții și chiar de oameni. Crescut de părinți în credința creștină, de mic copil a dovedit o dragoste pentru Dumnezeu atât de mare, încât prefera să meargă cu părinții săi la sfintele slujbe, în loc să se hârjonească cu copiii de vârsta sa. Mai mult, Sfântul Atanasie cel Mare, Arhiepiscopul Alexandriei, ucenicul, prietenul și biograful său, povestește că Antonie a refuzat în copilărie să învețe carte, văzând, în învățătura pe care o primeau copiii bogați din vremea sa, un prilej de sminteală și de îndepărtare de Dumnezeu. Căci ce viață duceau tinerii de seama lui? O viață veselă, plină de plăceri, fără griji; mai mult, era o epocă în care creștinismul coexista încă alături de păgânism, fapt primejdios pentru puritatea credinței. Dar Domnul i-a dat o minte ascuțită și o memorie foarte bună, așa încât s-a hrănit cu cuvintele Sfintelor Scripturi, întipărintu-și-le în minte.

Domnul Hristos a atras atenția asupra unui adevăr fundamental: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona.”² (*Matei 6, 24*) Aceasta înseamnă că nimeni nu poate să iubească și lumea, și pe Domnul,

---

² Citatele din *Biblie* sunt preluate din *Biblia sau Sfânta Scriptură*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, EIBMBOR, București, 2001.

să se bucure și de toate plăcerile lumii, dar și de cele sfinte. Lumea s-a dovedit a fi dușmană Domnului; lumea L-a răstignit... Și mai spune Domnul Hristos: „Căci unde-ți este **comoara**, acolo-ți va fi și inima!” (*Matei 6, 21*) Când bucuriile acestei lumi reprezintă comoara care încântă sufletul, ce loc ocupă atunci Dumnezeu?

De-a lungul vieții, fiecare credincios se va convinge de acest adevăr adânc. Va depinde numai de el cât de repede îi va pătrunde înțelesul și cum și când îl va aplica în viață, deoarece aceasta înseamnă jertfa unei părți din sine însuși: partea lumii sau partea lui Dumnezeu. Sfântul Antonie l-a înțeles din cea mai fragedă tinerețe. Când abia împlinise 18 sau 20 de ani, a rămas orfan de părinți, stăpân peste o mare avere: pământ, animale, sclavi. Avea în grijă doar o soră mai mică. Dar după vreo șase luni de doliu, într-o zi, s-a dus la biserică, frământat de exemplul Sfinților Apostoli, care au lăsat totul ca să-L urmeze pe Domnul. Se gândea și la primii creștini, care își vindeau averile și dădeau banii obținuți Apostolilor, ca să-i împartă celor ce aveau de trebuință. Și, spune Sfântul Atanasie, se gândea și la ce mare răsplată au primit cei ce au avut curajul să se lepede de sine și L-au urmat pe Domnul, după îndemnul Său: „Și chemând la Sine mulțimea, laolaltă cu ucenicii Săi, le-a zis: «Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și **ia crucea** și să-Mi urmeze Mie.»” (*Marcu 8, 34*)

Când a intrat în biserică, frământat de aceste gânduri și nedumeriri, tocmai se citea Evanghelia în care Domnul i-a zis tânărului bogat: „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te, vinde-ți averile, dă-le săracilor și vei avea comoară în cer; și vino de-Mi urmează Mie.” (*Matei 19, 21*) Antonie a înțeles că aceste cuvinte i se adresau și lui! Așa încât, fără să mai stea

pe gânduri, a hotărât să-L urmeze pe Domnul, după cuvântul Său. Câți dintre creștini găsesc atâta putere, încât să lepede tot ce au și să-L urmeze neclintit pe Domnul, fără regret, fără să-și întoarcă înapoi privirile, ca femeia lui Lot?

Același [Antonie] a zis: Totdeauna să ai înaintea ochilor frica lui Dumnezeu: să-ți aduci aminte de Cel Ce omoară și face viu.³ Să urâți lumea și cele ce sunt într-însa, să urâți toată odihna trupească, să vă lepădați de viața aceasta, ca să viețuiți lui Dumnezeu. Aduceți-vă aminte ce v-ați făgăduit lui Dumnezeu. Că cere aceasta de la voi în ziua Judecății: să flămânziți, să însetați, să umblați goi, să privegheați, să vă tânguiți, să plângeți, să suspinați cu inima voastră, să vă încercați de sunteți vrednici de Dumnezeu, să defăimați trupul, ca să vă mântuiți sufletele voastre.

(Pentru Avva Antonie,
Patericul⁴, p. 13)

³ I Împăr. II, 0. [Sic!] (notă din *Patericul egiptean*; trimiterea corectă este *Regi* 2, 6).

⁴ *Patericul*, ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrâni, tipărit de Episcopia Ortodoxă Română a Alba-Iuliei, cu binecuvântarea Preasfințitului Episcop Andrei, Alba-Iulia, 1997. În text, sub citat, pentru ușurința lecturii, se va preciza doar numărul paginii.